

Arfer effeithiol wrth arolygu agweddau at ddysgu

Ffynonellau tystiolaeth

Wrth lunio barn am agweddau disgyblion at ddysgu, dylai arolygwyr ystyried tystiolaeth o ystod eang o ffynonellau, gan gynnwys:

- gwerthusiadau'r ysgol ei hun
- arsylwadau gwersi
- teithiau dysgu
- ymweliadau â gwasanaethau ysgol gyfan, grwpiau blwyddyn a dosbarthiadau
- craffu ar ystod eang o waith disgyblion, gan gynnwys cyflwyniad gwaith a pha mor dda y mae disgyblion yn ymateb i adborth ysgrifenedig
- cyfarfodydd gyda disgyblion, a'u gwaith, gwranddo ar ddisgyblion yn darllen, a thrafod agweddau disgyblion at ddysgu
- arsylwi ansawdd ymgysylltiad disgyblion mewn clybiau a gweithgareddau amser cinio ac ar ôl yr ysgol
- ymddygiad disgyblion mewn gwersi ac o gwmpas yr ysgol, ac ansawdd eu rhyngweithio
- gwybodaeth o holiaduron disgyblion, rhieni, staff a llywodraethwyr
- cyfarfodydd â staff
- trafodaethau tîm
- unrhyw werthusiadau ychwanegol a gwybodaeth ategol o arolygon eraill

Dylai arolygwyr ystyried yn ofalus ganlyniadau holiaduron disgyblion i helpu llywio eu gweithgareddau arolygu mewn perthynas ag agweddau disgyblion at ddysgu. Yn benodol, bydd y tîm eisiau mynd i'r afael â materion sydd wedi codi o holiaduron fel rhan o'u cyfweiliadau gyda disgyblion. Mae'n ddefnyddiol i'r arolygydd cofnodol arwain trafodaeth gyda'r tîm, neu lunio ymlaen llaw y cwestiynau penodol y bydd y tîm yn eu gofyn yn ystod eu cyfarfodydd gyda disgyblion. Bydd hyn yn sicrhau cysondeb a bod y tîm yn casglu tystiolaeth berthnasol sy'n effeithiol wrth gefnogi trafodaethau ynglŷn ag unrhyw faterion sy'n dod i'r amlwg.

Cyfarfodydd tîm

Mae'n bwysig fod arolygwyr cofnodol yn cynllunio digon o amser yn ystod cyfarfodydd tîm i drafod agweddau disgyblion at ddysgu. Dylid rhoi ystyriaeth ofalus i'r agweddau a awgrymwyd gan y cwestiynau a restrir isod a'r dystiolaeth a gyflwynwyd gan y tîm. Dylai'r drafodaeth fod yn bwrpasol, yn ddigonol o fanwl ac nid yn ychwanegiad brysiog at drafodaethau am safonau neu addysgu. Dylai'r tîm ystyried pa mor sefydledig y mae

agweddau cadarnhaol at ddysgu ymhlith disgyblion, ac ar draws pob dosbarth. Mae'r tabl yn Atodiad 1 yn cynnig esboniad defnyddiol o'r mathau o ymddygiadau y dylai'r tîm fod yn chwilio amdanynt. Dylai'r arolygydd sy'n arwain ar MA2 ystyried defnyddio detholiad o gwestiynau o'r rhestr isod, sy'n seiliedig ar y tabl, fel sbardunau ar gyfer y drafodaeth tîm.

I ba raddau, a pha mor dda, y mae disgyblion:

- yn barod i ymgymryd â thasgau, ac yn dyfalbarhau i'w cwblhau, gan ddal ati i ganolbwyntio ac osgoi rhywbeth sy'n tynnu eu sylw oddi ar eu gwaith?
- yn symud yn hawdd rhwng gwahanol wersi a gweithgareddau ac yn ymdawelu'n gyflym i wneud eu gwaith?
- yn ymgymryd â phrofiadau a syniadau newydd ac anghyfarwydd, ac yn ymdrin â thasgau mewn ffyrdd creadigol i archwilio cyfleoedd newydd ar gyfer eu dysgu?
- yn ymgysylltu â thasgau a gyflwynir o bell gan athrawon? Beth yw eu hagwedd tuag at y cynnig dysgu o bell a ddarperir gan yr ysgol?
- yn dangos chwilfrydedd, yn canfod pleser mewn heriau ac yn fodlon â pheidio â gwybod yr ateb?
- yn gweithio i ddarganfod atebion eraill a defnyddio ystod o ddulliau pan fydd eu ffordd gyntaf o ddatrys problem yn aflwyddiannus, neu pan fyddant eisiau mynd â'u dysgu ymhellach ar eu pen eu hunain neu gyda'u cyfoedion?
- yn gweithredu fel dysgwyr hunanhyderus sy'n myfyrio'n feddylgar ar eu dysgu, ac yn dangos dealltwriaeth o'u cryfderau a'u gwendidau?
- yn dangos diddordeb yn eu gwaith, a brwdfrydedd drosto, gan gynnwys agwedd gadarnhaol tuag at ddarllen, a mwynhad ohono?
- yn dangos gwerthfawrogiad am y cyfleoedd dysgu y mae'r ysgol yn eu darparu?
- yn arddangos synnwyr o uchelgais a dyhead am y dyfodol?
- yn dangos creadigrwydd yn eu dysgu, a gallu i roi cynnig ar syniadau newydd, a meddwl yn ehangach?
- yn gweithio mewn amrywiaeth o ffyrdd, er enghraifft ar eu pen eu hunain, mewn grwpiau bach ac mewn lleoliadau dosbarth cyfan?
- yn dangos parch am gyfraniadau disgyblion a phobl eraill ac yn aros yn bwylllog pan fydd anghytuno?
- yn dangos ymddygiad da mewn gwersi, ac o gwmpas yr ysgol?
- yn uniaethu'n dda â'i gilydd ac oedolion?
- yn cymhwyso eu gwybodaeth am eu hardal eu hunain, yn ogystal ag ymwybyddiaeth o faterion byd-eang o ran eu dysgu?

Adrodd am agweddau at ddysgu

O fewn MA2, dylai'r adroddiad ddisgrifio pa mor dda y mae disgyblion yn datblygu'r agweddau a'r ymddygiadau allweddol a fydd yn cefnogi eu dysgu trwy gydol eu bywydau. Dylai amlinellu'n glir pa mor dda y mae disgyblion yn ymgymryd â

gweithgareddau dysgu a ph'un a ydynt yn gwneud y gorau o'r cyfleoedd a ddarperir gan yr ysgol. Bydd angen i arolygwyr ystyried pob agwedd ar y gofynion arolygu, fel yr amlinellir yn rhan 2 y llawlyfr arweiniad arolygu ar gyfer y sector perthnasol. Fodd bynnag, dylent adrodd 'trwy eithriad' yn eu prif werthusiadau, h.y. adrodd ar rai agweddau dim ond pan fydd cryfderau penodol neu wendidau sylweddol.

Mae'r adran hon yn canolbwyntio ar yr hyn y mae'r disgyblion yn ei wneud, a pha mor dda y maent yn ei wneud. (Mae MA3 ac MA4 yn canolbwyntio mwy ar ansawdd darpariaeth yr ysgol, a'r cyfleoedd ar gyfer datblygu agweddau at ddysgu y mae'r ysgol yn eu darparu.) Fel arfer, dylai fod cysylltiad agos rhwng y ddau. Dylai prif werthusiadau ynglŷn ag agweddau disgyblion at ddysgu gysylltu'n dda â chynnwys yr adroddiad yn MA4. Yn yr un modd, ceir cysylltiadau agos rhwng agweddau disgyblion at ddysgu, ac ansawdd yr addysgu. Bydd agweddau disgyblion at ddysgu hefyd yn effeithio ar y safonau y maent yn eu cyflawni, fel y disgrifir yn MA1. Pan fydd anghysondebau amlwg yn y barnau rhwng meysydd arolygu, dylai'r Arolygydd Cofnodol sicrhau bod y prif werthusiadau yn esbonio'r rhesymau am hyn, a dylai cynnwys y dystiolaeth ategol gynnig cyfiawnhad addas.

Wrth lunio casgliadau am gryfder agweddau disgyblion at ddysgu, dylai'r tîm ystyried cyd-destun yr ysgol a'r cynnydd a wna'r holl ddisgyblion wrth ddatblygu agweddau cadarnhaol at ddysgu o'u manau cychwyn. Er enghraifft, dylai arolygwyr ystyried pa mor dda y mae disgyblion yn ymateb i weithgareddau sy'n herio eu syniadau, a pha mor dda y maent yn dyfalbarhau pan na fyddant yn llwyddo ar y dechrau.

Dylai cynnwys yr adroddiad roi enghreifftiau defnyddiol sy'n rhoi synnwyr o agweddau disgyblion yn yr ysgol benodol, ac ni ddylai fod yn generig. Bydd enghreifftiau effeithiol yn egluro'r cysylltiad rhwng y gweithgarwch y mae'r disgyblion yn ymgymryd ag ef a'r agweddau penodol y mae'n eu datblygu.

Enghreifftiau sy'n cysylltu gweithgareddau ac agweddau at ddysgu yn llwyddiannus

Mae bron pob un o'r disgyblion yn cydweithio'n effeithiol iawn o oedran ifanc. Er enghraifft, mae disgyblion yn y dosbarth derbyn yn gweithio gyda'i gilydd yn bwrpasol wrth adeiladu llong torri'r îâ o flychau cardfwrdd, sef eu syniad nhw eu hunain.

Mae disgyblion hŷn yn parchu cyfraniadau disgyblion eraill ac yn myfyrio o ddifrif ar syniadau a gynigir gan eu cyfoedion. Er enghraifft, mae disgyblion Blwyddyn 6 yn cymryd rhan yn feddylgar mewn trafodaeth soffistigedig am ganlyniadau'r gêm bêl-droed ym 1914 ar dir neb yn ystod y Rhyfel Byd Cyntaf.

Mae gan ddisgyblion lefelau uchel o ymddiriedaeth yn y staff ac maent yn credu'n gryf y byddan nhw bob amser yn gwneud eu gorau drostynt. Mae hyn yn magu hyder a hunanbarch ymhlith disgyblion, ac yn eu helpu i ddysgu a meddwl yn annibynnol. Er enghraifft, yn y cyfnod sylfaen, mae disgyblion yn gwneud eu penderfyniadau eu hunain yn hyderus ynglŷn â beth maent yn ei ddysgu a sut, wrth iddynt archwilio pob agwedd ar eu hamgylchedd.

Mae lleiafrif o ddisgyblion yn araf wrth ymdawelu mewn gwersi, ac maent wedi ymddieithrio am gyfnodau hir. Mae'r disgyblion hyn yn dangos agweddau gwael at ddysgu, ac yn dangos diddordeb cyfyngedig yn eu gwaith. O ganlyniad, gwnânt gynydd annigonol.

Mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn ymddwyn yn dda yn ystod gwersi ac amser chwarae. Fodd bynnag, mae ychydig o ddisgyblion, yn enwedig bechgyn yn y cyfnod sylfaen, yn colli diddordeb mewn tasgau yn hawdd ac yn tarfu ar ddysgu disgyblion eraill. Mae hyn yn aml am nad ydynt yn ddigon gweithgar, neu ni chânt ddigon o gyfleoedd i roi cynnig ar weithgareddau newydd neu arwain eu dysgu eu hunain.

Mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn hynod effeithiol mewn gwaith pâr neu waith grŵp. Mewn gweithgareddau ar y cyd fel trafodaethau dosbarth am faterion byd-eang, maent yn gwrando'n ofalus ac yn barchus ar ei gilydd, ac yn cynnig cymorth a her aeddfed a sensitif i syniadau eu cyfoedion.

Mae llawer o ddisgyblion yn dangos agweddau cadarnhaol at ddysgu. Maent yn cynorthwyo ei gilydd yn dda ac yn gweithio'n gynhyrchiol mewn parau a grwpiau, er enghraifft pan fyddant yn cydweithio i werthuso manteision ac anfanteision gwahanol fathau o lwyfannau theatr mewn drama. Mae llawer o ddisgyblion yn cynnal eu diddordeb a'u hymgysylltiad â gweithgareddau i ddatblygu eu medrau a'u dealltwriaeth yn llwyddiannus. Mewn cerddoriaeth, er enghraifft, maent yn cynnal ffocws ac yn dyfalbarhau er mwyn gwella cywirdeb ac ansawdd eu perfformiad ensemble trwy amrywio elfennau fel soniaredd a thempo. Fodd bynnag, mae lleiafrif o ddisgyblion yn rhy oddefgar ac nid ydynt yn ymgymryd â'u gwaith yn ystyrion.

Mae disgyblion yn dangos agweddau cadarnhaol iawn tuag at yr ysgol a'u haddysg. Mae bron pob un o'r disgyblion yn ymddwyn yn eithriadol o gwrtais ac maent yn barchus iawn tuag at ei gilydd, pob aelod o staff ac ymwelwyr, yn eu gwersi ac o gwmpas yr ysgol. Mae llawer ohonynt yn cynrychioli'r ysgol yn rhagorol wrth siarad ag ymwelwyr, ac maent yn ymfalchïo'n fawr wrth siarad am eu gwaith ac am fywyd ysgol. Mae ganddynt fedrau cymdeithasol cryf, ac yn trafod materion ac yn mynegi eu safbwyntiau'n aeddfed gydag oedolion.

Yn y rhan fwyaf o wersi, mae bron pob un o'r disgyblion yn ymddwyn yn dda, yn canolbwyntio trwy gydol y wers ac yn dyfalbarhau pan fyddant yn wynebu tasgau cymhleth. Mae llawer ohonynt yn dangos lefel uchel o wydnwch wrth ddatrys problemau ac yn cymryd perchnogaeth o'u dysgu eu hunain. Maent yn gweithio'n ddiwyd i gwblhau tasgau yn annibynnol yn y lle cyntaf, neu'n trafod gyda chyfoedion cyn gofyn i'r athro am gymorth. O ganlyniad, mae llawer o ddisgyblion yn gwneud cynnydd sylweddol wrth ddatblygu fel dysgwyr annibynnol.

Presenoldeb

O dan y fframwaith arolygu presennol, nid oes gofyniad penodol i arolygwyr roi sylwadau ar gyfraddau presenoldeb yn eu prif werthusiad ar gyfer MA2. Yn hytrach, dylai arolygwyr adrodd trwy eithriad lle mae presenoldeb yn arbennig o wan neu gryf. O ganlyniad i COVID-19, nid oes unrhyw ddata cyhoeddedig ar bresenoldeb ar lefel ysgol ar gyfer 2019-2020 a 2020-2021. Fodd bynnag, yn eu tystiolaeth ategol, dylai arolygwyr bob amser ystyried:

- nifer y disgyblion y mae eu cyfraddau absenoldeb ymhell uwchlaw cyfraddau disgyblion eraill yn yr ysgol
- cyfraddau absenoldeb grwpiau penodol o ddisgyblion o gymharu â gweddill yr ysgol, er enghraifft y rheiny ag anghenion dysgu ychwanegol neu ddisgyblion sy'n gymwys am brydau ysgol am ddim
- cyfraddau presenoldeb cymharol ar gyfer grwpiau blwyddyn ar draws yr ysgol
- p'un a yw disgyblion yn cyrraedd yr ysgol yn brydlon
- p'un a yw unrhyw ddiffyg mewn presenoldeb yn effeithio ar safonau disgyblion neu grwpiau o ddisgyblion

Dylai arolygwyr bob amser ystyried cyd-destun unigol yr ysgol, ac effaith COVID-19 ar gymuned yr ysgol, a'r effaith ddilynol ar bresenoldeb.

Hefyd, dylai arolygwyr ystyried unrhyw wybodaeth ychwanegol a ddarperir gan yr ysgol, gan gynnwys eu data presenoldeb diweddaraf. Dylent ystyried unrhyw ddatdrosiad a wnaeth ysgolion i nodi ffactorau lliniarol a allai effeithio ar gyfraddau presenoldeb cyffredinol, er enghraifft cyfran uchel o ddisgyblion ag anghenion meddygol difrifol sydd angen mynychu apwyntiadau ysbyty rheolaidd neu amser gartref. Dylai arolygwyr ddefnyddio cyfarfodydd gyda disgyblion i ddilyn trywydd unrhyw gwestiynau sy'n dod i'r amlwg sy'n gysylltiedig â phresenoldeb, fel mesur p'un a yw disgyblion yn deall canlyniadau presenoldeb gwael.

Mae'n bwysig fod arolygwyr yn cofio bod yr adran hon ynghlŷn â'r hyn y mae disgyblion yn ei wneud yn hytrach na'r ddarpariaeth y mae'r ysgol yn ei rhoi ar waith i annog cyfraddau presenoldeb da, fel cynlluniau gwobrwyo neu ddefnyddio 'Llysgenhadon Presenoldeb' disgyblion. Dylai arolygwyr adrodd am y mathau hyn o fentrau yn MA4, Gofal, Cymorth ac Arweiniad.